

SURİYE MENŞE ÜLKE BİLGİ NOTU

KA
OS
GL

epcinsellerin kurtuluşu
heteroseksüelleri de
özgürleştirecektir

**Suriye Arap Cumhuriyeti'nde Lezbiyen,
Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks ve +'ların
Durumu: Menşe Ülke Bilgi Notu**

SURİYE

MENŞE ÜLKE BİLGİ NOTU

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Selin Altay

Sengül Kılınç

REDAKSİYON

Defne Işık

Koray Arkadaş

TASARIM

Sengül Kılınç

YAYIMLAYAN

Kaos GL Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği

Mülteci Hakları Programı

Ocak 2025

KAOS GL DERNEĞİ

PK 12 Tunus PTT Kavaklıdere Çankaya - Ankara

Telefon: +90 312 230 0358 Faks: +90 312 230 6277

E-posta: bilgi@kaosgldernegi.org

www.kaosgl.org, www.kaosgldernegi.org

Bu eser parayla satılamaz. İnsan haklarının desteklenmesi amacıyla yapılan ve ticari olmayan etkinliklerde serbestçe kullanılabilir.

İÇİNDEKİLER

01	Suriye’de Güncel Durum
04	Esad Rejiminde LGBTİ+lara Yönelik Yasal Çerçeve
04	LGBTİ+lara Yönelik Yasalara Genel Bakış
07	LGBTİ+ Oluşu Kriminalize Eden Ceza Kanunları
09	Sosyal Yaşam
09	Dini Söylem ve Aktörler
11	Toplumun Genel Yaklaşımı
11	LGBTİ+ Örgütlenmelerinin Varlığı
14	LGBTİ+lara Yönelik Tehditler
15	Devlet Aktörlerinden Gelen Tehditler
16	Kolluk, Asker, Devlet Görevlileri
18	LGBTİ+lara Karşı Yürütülen İstihbarat Faaliyetleri
19	Kaynakça

01

1.Suriye’de Güncel Durum

Silahlı grupların Aralık 2024’ta düzenledikleri taarruzlar, 8 Aralık’ta 50 yılı aşkın süredir ülkeyi yöneten Baas Partisi lideri ve Suriye Cumhurbaşkanı Beşar Esad’ın iktidarının sona ermesi ile sonuçlanmıştır. Esat yönetimine muhalif grupların liderliğini yapan silahlı örgüt Heyet Tahrir eş-Şam (HTŞ), Muhammed el-Beşiri Mart 2025’e kadar geçici hükümetin başbakanı olarak atamıştır. Suriye geçici hükümeti HTŞ tarafından 2017’de İdlip’te kurulan Suriye Kurtuluş Hükümeti kabinesine devredilmiştir.[1] Bu menşe ülke raporunun yazıldığı Aralık 2024’te Suriye geçici hükümet tarafından yönetilmektedir.

Esad yönetiminden önce HTŞ, kontrol ettiği bölgelerde lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks ve +(LGBTi+)[2]’ları düzenli olarak gözaltına almış, işkence uygulamış ve öldürmüştür.[3] Ağustos 2019’da The Guardian gazetesi, Suriyeli bir trans kadının Türk makamları tarafından sınır dışı edilmesinin ardından sınırın yaklaşık 110 dönüm ötesinde İdlip’te HTŞ görevlileri tarafından tutuklandığını bildirmiştir. Aynı otobüste sınır dışı edilen bir mülteci arkadaşının aktarımına göre, HTŞ görevlileri cep telefonunu kullanarak buldukları resimlerle onu küçük düşürmüştür. Kafasına bir çanta geçirilmiş olarak zorla bir

[1] Medyascope, Golani, Şam’da Başbakan Celali ile bir araya geldi: Suriye’de iktidar, Suriye Kurtuluş Hükümeti’ne devredilecek, 9 Aralık 2024.

<https://medyascope.tv/2024/12/09/golani-samda-basbakan-celali-ile-bir-araya-geldi-suriyede-iktidar-suriye-kurtulus-hukumetine-devredilecek/>

[2] “Lezbiyen”, “Gey”, “Biseksüel”, “Trans”, “İnterseks”, “+” kavramlarının açıklamaları için bakınız: Kaos GL Derneği, Sıkça Sorulan Sorular Broşürü, Mayıs 2022. <https://kaosgldernegi.org/images/library/sss-2022-web.pdf>

[3] US Department of State, “Country Report on Human Rights Practices 2019 - Syria,” European Country of Origin Information Network, March 11, 2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2026345.html>.

taksinin arkasına bindirildiğinden beri kadından haber alınamamıştır.[4]

HTŞ, Esad yönetiminin sona ermesinden önce kontrolü altındaki İdlib'te kadın ve erkekler için Şeriat temelli katı davranış ve kıyafet kuralları uygulamıştır. Ayrıca HTŞ liderinin Aralık 2024'te kamusal alanda kadınları başörtüsü kullanmaya davet ettiğine yönelik görüntüler basına yansımıştır.[5] Bu menşe ülke notunun yazıldığı sırada HTŞ'nin LGBTİ+lara yönelik güncel tutumuna ilişkin belirsizlik söz konusudur. Ancak HTŞ'nin kıyafet kuralları ve genel davranışa yönelik geçmiş ve mevcut yaklaşımı göz önüne alındığında, LGBTİ+ların cinsel yönelim, cinsiyet kimliği/cinsiyet ifadeleri[6] nedeniyle cezalandırılma riski altında olabileceği değerlendirilmelidir. Human Rights Watch'a göre Suriye'de faaliyet gösteren devlet dışı silahlı gruplar, Heyet Tahrir el-Şam (HTŞ) ve 27 Kasım'da saldırı başlatan Suriye Milli Ordusu (SMO) fraksiyonları da insan hakları ihlalleri ve savaş suçlarından sorumludur.[7]

UNHCR, Esad yönetiminin sonlanmasından sonra Suriye'ye geri dönüşler ile ilgili pozisyonuna dair yayınladığı notta, Suriye'yi barış ile savaş, istikrar ile hukuksuzluk, yeniden inşa ile daha fazla yıkım arasında bir yol ayrımında olarak nitелеmektedir.[8] Ülke, bazı bölgelerinde devam eden saldırılar ve şiddet olaylarından; büyük ölçekli iç yer değiştirmelerden; savaş kalıntısı patlayıcılarla kirlenmiş geniş alanlardan; yıkılmış bir ekonomiden ve büyük çaplı bir insani krizden etkilenmeye devam etmektedir. Esad yönetiminin sonlanmasından önce de 16 milyondan fazla kişinin insani yardıma muhtaç durumda olduğunu belirten UNHCR, Suriye'de evlere, kritik altyapıya ve tarım arazilerine büyük çaplı yıkım ve hasar verildiğini, mülkiyet haklarının ciddi şekilde etkilendiğini vurgulamaktadır.

[4] Ibid.

[5] BBC, "Syria rebel leader dismisses controversy over photo with woman", 19 Aralık 2024, <https://www.bbc.com/news/articles/c4gpkzxy663o>

[6] "Cinsel yönelim", "cinsiyet kimliği/ifadesi", "cinsiyet karakteristiği" kavramlarının açıklaması için bakınız: Kaos GL Derneği, Sıkça Sorulan Sorular Broşürü, Mayıs 2022.

<https://kaosgldernegi.org/images/library/sss-2022-web.pdf>

[7] Human Rights Watch, Syria: Post-Assad Transition Should Center Human Rights, 12 Aralık 2024, <https://www.hrw.org/news/2024/12/12/syria-post-assad-transition-should-center-human-rights>.

[8] UNHCR, UNHCR Position On Returns to the Syrian Arab Republic, Aralık 2024, s., 1. <https://www.refworld.org/policy/countrypos/unhcr/2024/en/149254>

UNHCR, Suriye'deki hızla değişen dinamikler ve gelişen durumlar nedeniyle zulüm risklerinin devam ettiğini ve daha belirgin hale gelebileceğini belirtmektedir. Bu bağlamda UNHCR, devletlere Suriyelileri, Suriye'nin herhangi bir bölgesine zorla geri göndermemeleri çağrısında bulunmuştur. UNHCR ayrıca, şu anda Suriye kaynaklı uluslararası koruma yararlanıcıları için mülteci statüsünün sona erdirilmesi gerekliliklerinin karşılanmadığını düşünmektedir.[9]

Suriye'deki mevcut belirsizlikler ışığında, UNHCR iltica edilen devletlere, Suriyeli vatandaşların veya Suriye'nin eski sakinleri olan vatansız kişilerin uluslararası koruma başvurularına ilişkin olumsuz kararların verilmesini askıya alma çağrısında bulunmaktadır. Bu bağlamda olumsuz kararların verilmesinin askıya alınması, Suriye'deki durum istikrar kazanana ve güvenlik ve insan hakları durumuyla ilgili güvenilir bilgiler mevcut olana kadar sürdürülmelidir. Böylece bireysel başvuru sahiplerine mülteci statüsü verilmesi gerekliliği tam olarak değerlendirilmelidir. [10]

Bu menşe ülke raporunun yazıldığı sırada geçici koruma statüsünün kaldırılacağına yönelik Türkiye yetkililerinden herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

[9] Ibid., s., 1.

[10] Ibid., s., 2.

2. Esad Rejiminde LGBTİ+lara Yönelik Yasal Çerçeve

Bu menşe ülke raporunun yazıldığı Aralık 2024'te geçiş hükümetinin anayasa üzerinde yapacağı değişiklikler, Esad dönemindeki yasaların uygulanıp uygulanmayacağı belirsizliğini korumaktadır. Esad rejiminden kalan Suriye hukuku LGBTİ+lara karşı ayrımcı hükümler içermektedir. 1949 tarihli ceza kanununa göre "doğal olmayan cinsel ilişki" (aljimae ghayr altabieii) üç yıla kadar hapisle cezalandırılmaktadır.[11] Suriye Ceza Kanunu'nun 520. Maddesi "yasa dışı cinsel ilişki üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır" hükmünü içermektedir. Buna paralel olarak Ceza Kanunu'nun 517. Maddesi, 208. maddenin birinci fıkrasında belirtilen yöntemlerden biriyle "umumi ahlaka aykırı davranışlarda bulunanları" üç aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağını belirtmektedir. Kanunda yer alan bu muğlak hükümler genellikle LGBTİ+lari cezalandırma aracı olarak kullanılmaktadır.[12]

2.1. LGBTİ+lara Yönelik Yasalara Genel Bakış

Teorik olarak, şu anda yürürlükte olan Suriye 2012 Anayasası, LGBTİ+ların ve onların hak ve özgürlüklerinin korunması için garantiler sağlamaktadır. Anayasa'nın 19. Maddesi, "her bireyin sosyal adalet, özgürlük, eşitlik ve insanlık onurunun korunması ilkelerine saygı gösterilmesini" garanti eder. 33. madde vatandaşların "cinsiyet, köken, dil, din veya mezhep ayrımı gözetmeksizin hak ve ödevlerde eşit olacağını" belirtmektedir. Hatta bu özgürlük "kutsal bir hak" olarak tanımlanır. Ancak, Suriye'nin siyasi sisteminin doğası ve 1963'ten 2011'e kadar süren uzun süreli olağanüstü halin getirdiği stres bu hakları fiiliyatta geçersiz kılmıştır. [13]

2011'deki Suriye devrimi ve onu takip eden iç savaşla birlikte İslam Devleti militanlarıyla silahlı çatışmanın neden olduğu yaygın bir istikrarsızlık söz konusu olmuştur. Bu istikrarsızlık, Suriye kolluk kuv-

[11] Freedom House, "Syria: Freedom in the World 2023 Country Report," Freedom House, 2022, <https://freedomhouse.org/country/syria/freedom-world/2023>.

[12] UNHCR, Issue Brief, International Protection Considerations with Regard to People Fleeing the Syrian Arab Republic (UNHCR, 2021), <https://www.ecoi.net/en/file/local/2049565/606427d97.pdf>

[13] Ibid.

vetlerinin ve yasal prosedürlerin muğlak doğası göz önüne alındığında, söz konusu hukuki uygulamayı ve onun istikrarını belirlemeyi güç hale getirmektedir. Kanunun uygulanması, ordu veya güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirilen önyargılardan veya kişisel yetki suiistimallerinden ayırt edilemez haldedir.[14]

Suriye yasalarında cinsiyet kadın ve erkekten ibarettir. Transların cinsiyet uyum süreçleri ve kimlik değişikliklerine ilişkin yasal hüküm bulunmamaktadır. Cinsiyet hanesi ve buna ilişkin prosedürler, keyfi ve tutarsız sonuçlara yol açan Suriye yasalarında bir boşluk içinde yer almaktadır.[15] Psikolojik faktörler, kişisel arzu veya kişinin cinsiyet kimliğini devlet düzeyinde de beyan etmek istemesi durumunda cinsiyet uyum prosedürleri mevcut değildir.[16] Kanun, erkek-kadın

[14] ILGA World, "Criminalisation of Consensual Same-Sex Sexual Acts," 2023.

[15] Amer Hawwash, "LGBTQ+ Syria: Experiences, Challenges, and Priorities for the Aid Sector," COAR, July 5, 2021, <https://coar-global.org/2021/06/22/lgbtq-syria-experiences-challenges-and-priorities-for-the-aid-sector/>.

[16] Ibid.

İkiliği dışındaki cinsiyet kategorilerini tanımayarak, normatif olmayan cinsiyet kimliklerini, özellikle de kimlik belgelerini göstermeleri gerektiğinde, yüksek istismar riskine sokmaktadır.[17]

Cinsiyet uyum ameliyatlarının yasal dayanağı yoktur ve cinsiyet uyumuna ilişkin herhangi bir ameliyata yalnızca tıbbi teşhis konmuş interseksler için izin verilmektedir.[18] Özellikle, tıbbi müdahale onaylansa bile, Suriye yasalarında, hastaların medeni statülerini veya kimlik belgelerini ameliyat sonrası fiziksel durumlarına uydurmaya yönelik özel hükümler bulunmamaktadır. Bu tür yasal boşlukların etkisi düşünüldüğünden daha fazladır. Örneğin, cinsiyet, mirası paylaşmak için kullanılır ve bu alandaki netliğin olmaması, yasal olarak belirsiz vakaların geçici olarak çözülmesi için yargıya havale edilmesi gerektiği anlamına gelir. Kimlik veya başka bir resmî belgede kişinin yasal adını düzeltme süreci de oldukça zordur. Kanun, medeni duruma ilişkin 26 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (2007) 46. Maddesi uyarınca, bir dilekçe sahibinin nüfus sicil memuruna karşı dava açmasını gerektiğini belirtmektedir. Mahkeme uygun görürse, ismin düzeltilmesi sağlanır, Medeni Durum Kütüğüne işlenir ve kişiye uygun belgeler verilir.[19]

[17] Ibid.

[18] European Union Agency for Asylum, publication, Country Guidance: Syria (EUAA, n.d.).

[19] Amer Hawwash, "LGBTQ+ Syria: Experiences, Challenges, and Priorities for the Aid Sector," COAR, July 5, 2021, <https://coar-global.org/2021/06/22/lgbtq-syria-experiences-challenges-and-priorities-for-the-aid-sector/>.

2.2. LGBTİ+ Oluşu Kriminalize Eden Ceza Kanunları

07

LGBTİ+ cinsel ilişkiler 520. Madde altında değerlendirilmektedir. Maddeye göre, “yasa dışı cinsel ilişki üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” [resmi olmayan çeviri].[20] Bunun yanında 517. Madde 208. maddenin birinci fıkrasında belirtilen fiillerden biriyle umumi ahlaka aykırı davranışlarda bulunanları üç aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hükmünü içerir. 208. Maddenin birinci fıkrası “genel alanda veya halka açık bir yerde veya göz önünde bulundurulacak şekilde yapılan faaliyet ve hareketlerden” söz etmektedir.[21]

Kanun’un ne 517. ne 520. ne de 208. Maddesi açıkça eşcinsel cinsel ilişkilerden bahsetmez. Ancak maddeler, Yargıtay tarafından kadın veya erkek eşcinsel özneler arasındaki cinsel ilişkiyi kapsayacak şekilde yorumlanmıştır. Bu madde son yıllarda titizlikle uygulanmasa da varlığı LGBTİ+lara yönelik ayrımcı tutumlara, gasp ve şiddete zemin hazırlamaktadır.[22] [23]

[20] ILO, “Syrian Arab Republic - Legislative Decree No. 148 of 22 June 1949 - Penal Code,” International Labor Organization, accessed July 28, 2023,

https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=35242&p_classification=01.

[21] ILO, “Syrian Arab Republic - Legislative Decree No. 148 of 22 June 1949 - Penal Code,” International Labor Organization, accessed July 28, 2023,

https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=35242&p_classification=01.

[22] Amer Hawwash, “LGBTQ+ Syria: Experiences, Challenges, and Priorities for the Aid Sector,” COAR, July 5, 2021, <https://coar-global.org/2021/06/22/lgbtq-syria-experiences-challenges-and-priorities-for-the-aid-sector/>.

[23] UNHCR, Issue brief, International Protection Considerations with Regard to People Fleeing the Syrian Arab Republic (UNHCR, 2021),

<https://www.ecoi.net/en/file/local/2049565/606427d97.pdf>

STK (Sivil Toplum Kuruluşu) raporları, rejimin 2011'den beri toplumsal değerleri kötüye kullanma; yasadışı uyuşturucu satmak, satın almak veya tüketmek ve “müstehcen” partiler organize etmek ve teşvik etmek suçlamalarıyla LGBTİ+ları cezalandırdığını kaydetmiştir.[24] [25]

Yerel medya ve STK'lar, rejim ve rejim yanlısı güçlerin eşcinsellik suçlamasını sivilleri gözaltına almak, tutuklamak, işkence etmek ve öldürmek için bahane olarak kullandığını bildirmiştir. Polis nadiren tutuklama gerekçelerini raporladığından, bu tür olayların sıklığını belirlemek zordur.[26]

Suriye hukuku ayrıca, Ceza Kanunu'nun 507. Maddesi uyarınca, kadınlara ayrılmış alanlara girmek amacıyla kadın kıyafetleri giyen atanmış erkekleri cezalandırmaktadır.[27] Bu düzenleme özellikle trans kadınların kamusal alandaki özgürlüklerini oldukça kısıtlar. Ancak hiçbir yasal hüküm atanmış kadınların erkek kıyafetlerini tam tersi amaçlarla giymesini özel olarak yasaklamamıştır. Bu durum, eşcinsel kadınların veya trans erkeklerin yasallaştırılmış zulümde bile erkeklere oranla daha az görünür olduğunun bir örneğidir.[28]

[24] US Department of State, “Country Report on Human Rights Practices 2019 - Syria,” European Country of Origin Information Network, March 11, 2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2026345.html>.

[25] UNHCR, issue brief, International Protection Considerations with Regard to People Fleeing the Syrian Arab Republic (UNHCR, 2021), <https://www.ecoi.net/en/file/local/2049565/606427d97.pdf>

[26] US Department of State, “Country Report on Human Rights Practices 2019 - Syria,” European Country of Origin Information Network, March 11, 2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2026345.html>.

[27] Amer Hawwash, “LGBTQ+ Syria: Experiences, Challenges, and Priorities for the Aid Sector,” COAR, July 5, 2021, <https://coar-global.org/2021/06/22/lgbtq-syria-experiences-challenges-and-priorities-for-the-aid-sector/>.

[28] Ibid.

Yasal anlamda bir cezalandırmanın bulunmaması eşcinsel kadınların veya trans erkeklerin sosyal yaşamda zulme ve ayrımcılığa maruz kalmadığı anlamına gelmemektedir.

3. Sosyal Yaşam

Suriye'deki çatışmalar sırasında, LGBTİ+lar yalnızca farklı silahlı isyancı gruplardan gelen şiddete maruz kalmamış, aynı zamanda rejim, siviller ve aileleri tarafından da sosyal yaşamdan dışlanmışlardır.[29] Menşe ülke notunun yazıldığı sırada geçiş hükümetinin yönetimi altındaki Suriye'de LGBTİ+ların durumuna ilişkin bir insan hakları raporu henüz yayınlanmamıştır. Ancak Suriye'deki hızla değişen dinamikler ve silahlı grupların ülkedeki varlığı göz önüne alındığında LGBTİ+ların maruz kalabileceği zulüm riskleri devam etmektedir.

3.1. Dini Söylem ve Aktörler

Dini faktörler, Suriye'de LGBTİ+ların kimliklerini, kendilerini tanımlamasına ve açık kimlikli var olmalarına engel olmaktadır.[30] Dini söylemler hem din önderleri, hem aile, hem de alternatif İslamcı gruplar tarafından dayatılmaktadır. OutRight Action International'a göre, 2015 yılında Suriye

[29] Lisa Bergsten, Violence against LGBTIQ+ individuals, January 11, 2019, <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1286062/FULLTEXT01.pdf>.

[30] Amer Hawwash, "LGBTQ+ Syria: Experiences, Challenges, and Priorities for the Aid Sector," COAR, July 5, 2021, <https://coar-global.org/2021/06/22/lgbtq-syria-experiences-challenges-and-priorities-for-the-aid-sector/>.

ve Irak'ta en az 36 erkek, sodomi suçlamasıyla IŞİD (Irak Şam İslam Devleti) militanları tarafından öldürülmüştür.[31] IŞİD yönetiminin etkili olduğu zamanlarda yönetim altında yaşamak zorunda olan LGBTİ+lar yönetim sebebiyle bir ölüm korkusu yanında onları büyük ölçüde dışlayan son derece muhafazakar bir toplumda var olmak zorunda kalmışlardır.[32]

IŞİD'e muhalif kesimler arasında bile eşcinseller hoşgörüsüzlükle karşı karşıya var olmuşlardır. Halktan, diğer IŞİD vahşetleri karşısında şok olabilecek bazı kişiler, eşcinsellerin öldürülmesinin haklı olduğu konusunda açıklamalarda bulunmuşlardır. Yapılan aktarımlara göre Suriyeli isyancı gruplar da LGBTİ+ları öldürmüş veya taciz etmiştir.[33]

[31] "Inside Look at Isis' Brutal Persecution of Gays," CBS News, December 2, 2015, <https://www.cbsnews.com/news/isis-persecution-gay-men-murder-lgbt-muslim-society/>.

[32] Ibid.

[33] Ibid.

Giriş bölümünde ifade edildiği gibi mevcut Suriye geçici hükümetini temsil eden Sunni İslamcı silahlı örgüt HTŞ de kontrolü altındaki bölgelerde LGBTİ+lara yönelik şiddet eylemlerinde bulunmuştur.[34]

3.2. Toplumun Genel Yaklaşımı

LGBTİ+lar toplum ve aile üyeleri tarafından da fiziksel veya sözlü şiddete maruz bırakılmaktadır. LGBTİ+ların cinsel yönelim ve cinsiyet kimlikleri, toplumda, devlet düzeyinde oluşturduğu rahatsızlıktan daha da fazla sorun oluşturmaktadır. Tehdit, taciz, miras hakkının kaybı, işyerinde ayrımcılık, taciz ve hatta namus cinayetleri gibi olaylar sıkça kaydedilmektedir.[35]

LGBTİ+ kimlikleri açık şekilde yaşayan kadınların, ailenin kolektif onurunu tehlikeye attığına dair yaygın inanç nedeniyle daha fazla damgalandığı bildirilmektedir. Bir kadın olarak açık kimlikli yaşamının sonuçları aile dışı sosyalleşmeden menedilme, “onarım terapisine” zorlanma, zorla evlilik ve domestik köleliktir.[36]

LGBTİ+lar istihdama erişebilmek için cinsiyet kimliklerini ve cinsel yönelimlerini gizleme yoluna gidebilmektedir. Ancak başta seks işçileri olmak üzere geçim kaynağını vücudu ve dış görünüşü üzerinden kazanan LGBTİ+lar genellikle kimliklerini saklı tutmaya göz alamayıp ve açık kimlikli yaşayabilmektedir.

3.3. LGBTİ+ Örgütlenmelerinin Varlığı

Suriye’de örgütlenme özgürlüğünün olmadığı birçok raporda yer almıştır. 93 Sayılı Dernekler ve Özel Vakıflar Kanunu’nun (1958) çeşitli maddeleri, Bakanlığın bir örgütün veya derneğin yönetim kurulu üyelerini atamasına veya görevden almasına, siyasi katılıma ve yabancı fonlara izin vermemesine ve bir örgütün kaydının istendiğinde iptal edilmesine izin vermektedir. Ayrıca, 35. madde, her-

[34] US Department of State, “Country Report on Human Rights Practices 2019 - Syria,” European Country of Origin Information Network, March 11, 2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2026345.html>.

[35] Ibid.

[36] European Union Agency for Asylum, publication, Country Guidance: Syria (EUAA, n.d.).

hangi bir derneğin kurul kararının “yasaya, kamu düzenine veya ahlaka aykırı olduğuna karar vermesi halinde” askıya alınmasına izin vermektedir. Bu yasal çerçevenin, toplumsal cinsiyet konularında çalışan bir örgütün resmi kaydına ve faaliyetine ciddi engeller oluşturduğu görülmektedir.[37]

1958 tarihli Kanun, LGBTİ+ sorunları da dahil olmak üzere resmi sivil toplum çalışmalarını engellemektedir. Kanun, Ceza Kanunu'nda suç sayılan eşcinsel birlikteliği desteklemek ve savunmak için kurulmuş dernek ve örgütleri yasaklamaktadır. Diğer ülkelerde LGBTİ+ konularının savunucusu olan insan hakları örgütleri fiili olarak yasa dışıdır ve oluşumları Sosyal İşler ve Çalışma Bakanlığı tarafından engellenmektedir. Kanuna göre, dernek ve örgütlerin kurulmasında onaydan Sosyal İşler ve Çalışma Bakanlığı sorumludur. Ancak bir dernek kurmak, başvurunun üç güvenlik kurumu tarafından onaylanmasını gerektirir: Devlet Güvenliği, Siyasi Güvenlik ve Askeri

Görsel: Bradley Secker

[37] ILGA World, “State-Sponsored Homophobia Report,” ILGA World, December 15, 2020, <https://ilga.org/state-sponsored-homophobia-report>.

Görsel: Bradley Secker

Güvenlik. Halihazırda Suriye'de faaliyet gösteren kuruluşların, 224 Sayılı Kararname (1969) uyarınca LGBTİ+ savunuculuğu yapması yasaklanmıştır. Bu kararname, kanuna uygun şekilde kurulan derneklerin sonradan kapatılmasına da önayak olmaktadır.[38]

14 Eylül 2021 tarihinde Suriye'nin ilk LGBTİ+ hakları örgütü Guardians of Equality Movement-(GEM) kurulmuştur. Örgüt faaliyetlerini Cenevre İsviçre'den yürütmektedir. Örgüt Suriyeli LGBTİ+ların temel ihtiyaçlarını desteklemekte, güvenli olmayan ortamlar da dahil olmak üzere bütüncül koruma hizmetleri sağlamakta, LGBTİ+ hak ihlallerini raporlamakta ve Suriyeli LGBTİ+ haklarını destekleyen araştırma ve savunuculuk faaliyetleri yürütmektedir.[39] Suriye'de LGBTİ+ konularına odaklanan bilinen yerel STK'lar olmamasına rağmen, çevrimiçi bir LGBTİ+ odaklı dergi de dahil olmak üzere birkaç çevrimiçi ağ topluluğu vardır.

Suriye'de Esad hükümeti tarafından erişim kısıtlamaları internetin Suriye içinde etkili LGBTİ+ örgütlenmesi ve seferberliği için kullanılmasını engellemiş olsa da internet, LGBTİ+ Suriye vatandaşlarını küresel LGBTİ+ hareketleriyle temasa geçirmiş ve öznelerin kendi cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerini ve haklarını anlamaları için yeni bir alan sağlamıştır.[40] Geçici hükümetin online

[38] Amer Hawwash, "LGBTQ+ Syria: Experiences, Challenges, and Priorities for the Aid Sector," COAR, July 5, 2021, <https://coar-global.org/2021/06/22/lgbtq-syria-experiences-challenges-and-priorities-for-the-aid-sector/>.

[39] "About Us," GEM Organization, August 23, 2022, <https://guardiansgem.org/about-us/#who>.

[40] Amer Hawwash, "LGBTQ+ Syria: Experiences, Challenges, and Priorities for the Aid Sector," COAR, July 5, 2021, <https://coar-global.org/2021/06/22/lgbtq-syria-experiences-challenges-and-priorities-for-the-aid-sector/>.

LGBTİ+ oluşumlarına yönelik tutumu belirsizliğini korumaktadır.

4. LGBTİ+lara Yönelik Tehditler

Suriye hukukundaki LGBTİ+lara yönelik ayrımcılığa karşı korumanın bulunmaması, LGBTİ+lari yaygın tehdit ve hedef göstermelere, şiddete karşı korumasız bırakmaktadır. Suriye'deki LGBTİ+lar savaş başlamadan çok önce devlet destekli homofobi ile şiddetlenen ayrımcılığa ve zulme maruz kaldılar.[41] Suriye devlet yetkilileri, öznelerin cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerini LGBTİ+lara şantaj yapmak, onları taciz ve istismar etmek için kullanmıştır[42] İnsan Hakları İzleme Örgütü, 2020'de, Suriye'de silahlı çatışmanın başladığı 2011'den bu yana, özellikle "yumuşak" görünen erkekler, oğlan çocukları ve trans kadınlar olmak üzere çeşitli CYCK mensuplarının kontrol noktalarındaki ve gözaltı merkezlerindeki personel polis ve ordu tarafından aşırı taciz ve cinsel şiddete maruz kaldığını kaydetmiştir.[43]

[41] Human Rights Watch, rep., "They Treated Us in Monstrous Ways" Sexual Violence Against Men, Boys, and Transgender Women in the Syrian Conflict, 2020.

<https://www.hrw.org/report/2020/07/29/they-treated-us-monstrous-ways/sexual-violence-against-men-boys-and-transgender>

[42] European Union Agency for Asylum, publication, Country Guidance: Syria (EUAA, n.d.).

[43] ILGA World, "Criminalisation of Consensual Same-Sex Sexual Acts," 2023.

4.1. Devlet Aktörlerinden Gelen Tehditler

2011'den bu yana Suriye'de meydana gelen birçok silahlı çatışmanın bir sonucu olarak, kriminalize etme parametreleri zaman zaman kanunun yazılı sınırlarının da ötesine geçmiştir.[44] Belgelenmiş ihlaller, zorla çıplak bırakma, tecavüz, Suriye Hükümet güçleri ve milis grupları tarafından gerçekleştirilen anal veya vajinal “muayeneleri” içermektedir.[45] Bunun yanında keyfi gözaltı riski, Haziran 2021’de Yöneylem Analizi ve Araştırma Merkezi tarafından hükümetin kontrolündeki bölgelerin hepsinde mevcut olarak kaydedilmiştir.[46]

Esad rejimi sırasında Suriye gözaltı merkezleri, kontrol noktaları, cezaevleri ve Suriye ordusunun safları LGBTİ+lara yöneltilen ayrımcılık ve şiddetin merkezleri haline gelmiştir.[47] Suriye devleti ve devlet dışı aktörler, Suriye çatışması sırasında erkekleri, erkek çocuklarını, trans kadınları ve nonbinary kişileri cinsel şiddete maruz bırakarak ciddi fiziksel ve zihinsel sağlık sonuçlarına yol açmıştır.[48]

Mart 2011'de Suriye çatışmasının başlamasından bu yana, erkekler, oğlan çocukları ve trans kadınlar, Suriye hükümeti ve aşırılık yanlısı silahlı grup İslam Devleti (İŞİD) dahil olmak üzere devlet dışı silahlı gruplar tarafından tecavüze ve diğer cinsel şiddet biçimlerine maruz kaldı. Heteroseksüel erkekler ve oğlan çocukları Suriye'de cinsel şiddete karşı savunmasızdır, ancak gey veya biseksüel -veya öyle algılanan- erkekler ve trans kadınlar özellikle daha da risk altındadır. Söz konusu risk cinsel şiddet, tecavüz, cinsel taciz, genital şiddet (dayak, elektrik şoku ve cinsel organların yakılması), kendilerine veya aile üyelerine tecavüz tehdidi ve devlet ve devlet dışı silahlı gruplar tarafından zorla çıplaklığa zorlamayı içermektedir.[49]

2013 ve 2016 yılları arasında çok sayıda kişi, Suriye ve Irak topraklarının

[44] ILGA World, “Criminalisation of Consensual Same-Sex Sexual Acts,” 2023.

[45] As cited in ILGA World, “Criminalisation of Consensual Same-Sex Sexual Acts,” 2023.

[46] ILGA World, “Criminalisation of Consensual Same-Sex Sexual Acts,” 2023.

[47] European Union Agency for Asylum, publication, Country Guidance: Syria (EUAA, n.d.).

[48] Human Rights Watch, “World Report 2023 - Syria,” European Country of Origin Information Network, January 12, 2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2085501.html>.

[49] Human Rights Watch, rep., “They Treated Us in Monstrous Ways” Sexual Violence Against Men, Boys, and Transgender Women in the Syrian Conflict, 2020.

<https://www.hrw.org/report/2020/07/29/they-treated-us-monstrous-ways/sexual-violence-against-men-boys-and-transgender>

büyük bir bölümünde fiili yasama ve yargı denetimini elinde bulunduran Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) üyeleri tarafından şiddetle ve alenen infaz edilmiştir. İŞİD, sözü geçen dönemde Suriye'de en az 16 kişiyi "eşcinsellik" (sodomi) veya "ahlaksız davranış" suçlarından infaz ettiğini açıklamıştır. Bu süreçte tercih edilen infaz mekanizması, sanığın halka açık gösterilerde büyük kalabalıkların önünde binaların tepesinden atılmasıydı.[50] [51]

4.2. Kolluk, Asker, Devlet Görevlileri

Kolluk kuvvetlerinin LGBTİ+ topluluğuna karşı (resmi olarak) sıfır toleransı vardır. [52] "Kamusal alanda ahlaksızlık" ve "uygunsuz" ağların bir parçası olmak suçlamaları, özellikle trans kadınlara ve cinsiyet ifadesi geleneksel cinsiyet normlarına uyum göstermeyen kişilere yöneltilen suçlamaların ayrılmaz bir parçasıdır. Normatif olmayan cinsiyet ifadesine sahip erkeklerin ve trans kadınların keyfi şekilde tutuklandığına dair farklı raporlar mevcuttur.

[50] ILGA World, "Criminalisation of Consensual Same-Sex Sexual Acts," 2023.

[51] European Union Agency for Asylum, publication, Country Guidance: Syria (EUAA, n.d.), [/en/file/local/2086796/2023_Country_Guidance_Syria.pdf](https://en/file/local/2086796/2023_Country_Guidance_Syria.pdf), "Syria," Outright International, 2023, <https://outrightinternational.org/our-work/middle-east-and-north-africa/syria>.

[52] "Syria," GlobalGayz, 2021, <https://www.globalgayz.com/middle-east/syria/>.

Bu tutuklamalar genellikle bir mahkemede görülen dava ile sonuçlanmaz, tutuklamalar daha çok LGBTİ+ların haftalık rutinlerinin bir parçası haline gelmiştir.[53]

2018'den bu yana, cis-kadınlar, trans kadınlar ve gey erkekler de dahil olmak üzere kulüpler, barlar, genel olarak seks işçilerinin çalıştığı alanlara yönelik çeşitli baskınlar düzenlenmiştir. Bu tür raporların en sonuncusu, Temmuz 2020'de, cis-kadın bir seks işçisi ve seks işçiliği yapan 'efemine' arkadaşının iddiaya göre Şam Şehrinde tutuklanmasıyla ilgiliydi. Başkentte birçok gey erkek ve trans kadın seks işçisinin sürekli polis tacizine, tutuklamalara, rastgele baskınlara, müşteriler tarafından yöneltilen şiddete maruz kaldığı aktarılmıştır. [54] LGBTİ+ özneler kontrol noktalarında veya askerlik yaparken kendilerini korumak için cinsel yönelimlerini veya cinsiyet kimliklerini gizlemek için otosansür uyguladıklarını belirtmişlerdir. Özneler kimliklerinin açığa çıkması ile faillerin şiddetin ölçüsünü ve yoğunluğunu arttırdığını dile getirmişlerdir.[55]

Belki de en görünür güvenlik riski trans kişilerle ilgilidir. Akut tehlike, bireyler ordu ve güvenlik hizmeti kontrol noktalarından geçerken ortaya çıkar ve burada genellikle mevcut fiziksel görünümüne uy-

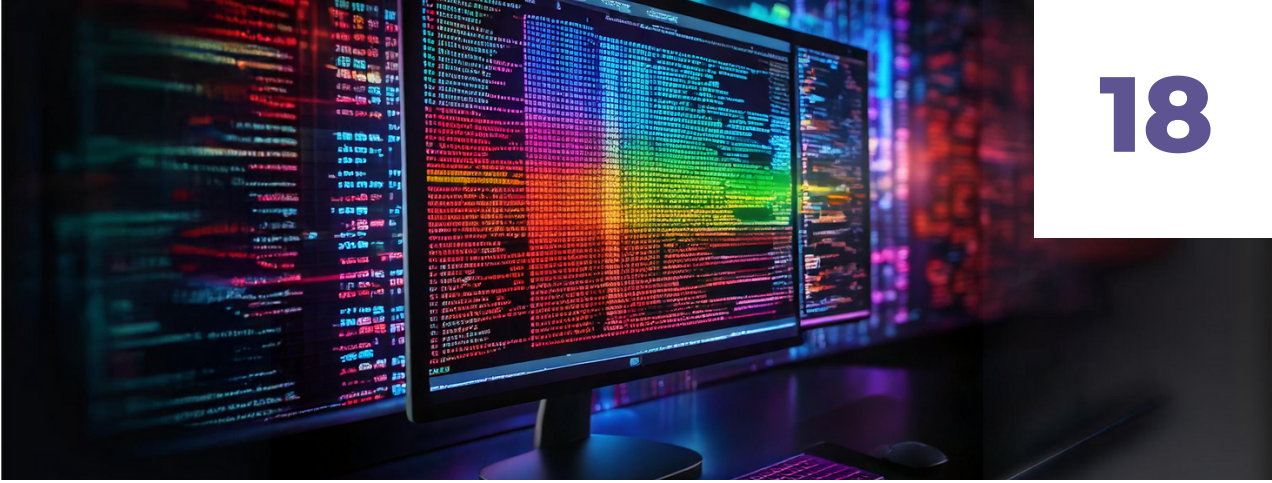
[53] As cited in UNHCR, issue brief, International Protection Considerations with Regard to People Fleeing the Syrian Arab Republic (UNHCR, 2021),

<https://www.ecoi.net/en/file/local/2049565/606427d97.pdf>

[54] Ibid.

[55] Human Rights Watch, rep., "They Treated Us in Monstrous Ways" Sexual Violence Against Men, Boys, and Transgender Women in the Syrian Conflict, 2020.

<https://www.hrw.org/report/2020/07/29/they-treated-us-monstrous-ways/sexual-violence-against-men-boys-and-transgender>

mayan kimlik kartları sunmaya zorlanırlar ve bu da sıklıkla aşağılanmaya, sözlü tacize, saldırıya ve keyfi tutuklamaya yol açar.[56]

4.3. LGBTİ+lara Karşı Yürütülen İstihbarat Faaliyetleri

Suriye istihbarat teşkilatı (mukhabarat) da birçok insan hakları ihlallerinin faili olarak var olur. Hükümete karşı olduğu düşünülen kişilerin çoğu tutuklanmasından sorumlu olan Mukhabarat'ın yolsuzluk yaptığı ve haraç aldığını bildirilmiştir.[57] Bunun yanında, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten kurtulanlara kendi aile üyeleri tarafından şantaj yapılmış ve hatta bazıları kendi aileleri tarafından “düzeltilmek” veya öldürülmek üzere istihbarat güçlerine veya Suriye ordusuna teslim edilmiştir.[58]

Suriye güçleri, istihbarat teşkilatlarında, askeri ve resmi olmayan gözaltı merkezlerinde, merkezi hapishanelerde, kontrol noktalarında ve Suriye ordusunda erkekleri ve erkek çocukları taciz etmek, sindirmek ve işkence etmek için tecavüz ve diğer cinsel şiddet biçimlerini sürekli olarak kullanmıştır.[59] Aynı zamanda, IŞİD savaşçıları bazen eşcinsel olduklarından şüphelenilen kişilere arkadaşlarının isimlerini açıklamak ve dizüstü bilgisayarlarını ve cep telefonlarını aramak için işkence yapmıştır.[60]

[56] As cited in ILGA World, “Criminalisation of Consensual Same-Sex Sexual Acts,” 2023.

[57] European Union Agency for Asylum, publication, Country Guidance: Syria (EUAA, n.d.).

[58] Human Rights Watch, rep., “They Treated Us in Monstrous Ways” Sexual Violence Against Men, Boys, and Transgender Women in the Syrian Conflict, 2020.

<https://www.hrw.org/report/2020/07/29/they-treated-us-monstrous-ways/sexual-violence-against-men-boys-and-transgender>

[59] Ibid.

[60] “Inside Look at Isis’ Brutal Persecution of Gays,” CBS News, December 2, 2015, <https://www.cbsnews.com/news/isis-persecution-gay-men-murder-lgbt-muslim-society/>.

5. KAYNAKÇA

“About Us.” GEM Organization, August 23, 2022.
<https://guardiansgem.org/about-us/#who>.

Bergsten, Lisa. Violence against LGBTIQ+ individuals, January 11, 2019.
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1286062/FULLTEXT01.pdf>.

BBC, “Syria rebel leader dismisses controversy over photo with woman”, 19 Aralık 2024,
<https://www.bbc.com/news/articles/c4gpkzxy663o>

European Union Agency for Asylum. Publication. Country Guidance: Syria. EUAA, n.d.

Freedom House. “Syria: Freedom in the World 2023 Country Report.” Freedom House, 2022.
<https://freedomhouse.org/country/syria/freedom-world/2023>.

Hawwash, Amer. “LGBTQ+ Syria: Experiences, Challenges, and Priorities for the Aid Sector.” COAR, July 5, 2021. <https://coar-global.org/2021/06/22/lgbtq-syria-experiences-challenges-and-priorities-for-the-aid-sector/>.

Human Rights Watch, Syria: Post-Assad Transition Should Center Human Rights, 12 Aralık 2024,
<https://www.hrw.org/news/2024/12/12/syria-post-assad-transition-should-center-human-rights>.

Human Rights Watch. Rep. “They Treated Us in Monstrous Ways” Sexual Violence Against Men, Boys, and Transgender Women in the Syrian Conflict, 2020.
<https://www.hrw.org/report/2020/07/29/they-treated-us-monstrous-ways/sexual-violence-against-men-boys-and-transgender>

KAYNAKÇA

Human Rights Watch. "World Report 2023 - Syria." European Country of Origin Information Network, January 12, 2023. <https://www.ecoi.net/en/document/2085501.html>.

ILGA World. "Criminalisation of Consensual Same-Sex Sexual Acts," 2023.

ILGA World. "State-Sponsored Homophobia Report." ILGA World, December 15, 2020. <https://ilga.org/state-sponsored-homophobia-report>.

ILO. "Syrian Arab Republic - Legislative Decree No. 148 of 22 June 1949 - Penal Code." International Labor Organization. Accessed July 28, 2023. https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=35242&p_classification=01.

"Inside Look at Isis' Brutal Persecution of Gays." CBS News, December 2, 2015. <https://www.cbsnews.com/news/isis-persecution-gay-men-murder-lgbt-muslim-society/>.

Kaos GL Derneği, "Sıkça Sorulan Sorular Broşürü", Mayıs 2022. <https://kaosgldernegi.org/images/library/sss-2022-web.pdf>

Medyascope, "Golani, Şam'da Başbakan Celali ile bir araya geldi: Suriye'de iktidar, Suriye Kurtuluş Hükümeti'ne Devredilecek", 9 Aralık 2024. <https://medyascope.tv/2024/12/09/golani-samda-basbakan-celali-ile-bir-araya-geldi-suriyede-iktidar-suriye-kurtulus-hukumetine-devredilecek/>

GlobalGayz, "Syria", 2021. <https://www.globalgayz.com/middle-east/syria/>.

KAYNAKÇA

Outright International, "Syria", 2023.

<https://outrightinternational.org/our-work/middle-east-and-north-africa/syria>.

UNHCR, Issue brief. International Protection Considerations with Regard to People Fleeing the Syrian Arab Republic. UNHCR, 2021.

<https://www.ecoi.net/en/file/local/2049565/606427d97.pdf>

UNHCR, UNHCR Position On Returns to the Syrian Arab Republic, Aralık 2024,

<https://www.refworld.org/policy/countrypos/unhcr/2024/en/149254>

US Department of State. "Country Report on Human Rights Practices 2019 - Syria." European Country of Origin Information Network, March 11, 2020. <https://www.ecoi.net/en/document/2026345.html>.